

Warszawa, 10.06.2023 r.

prof. UŚ, dr hab. Paweł Chorzępa
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Szkoła Filmowa im. K. Kieślowskiego

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej Pani mgr Anety Ptak-Rufino w związku z procedurą postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych przeprowadzoną przez Uczelnianą Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi

Pani mgr Aneta Ptak-Rufino uzyskała dyplom magistra sztuki na Wydziale Komunikacji Multimedialnej (kierunek realizacja obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografia) na Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu w dniu 8 czerwca 2009 roku. Od tego momentu swoje umiejętności doskonaliła na wielu płaszczyznach: jako operator kamery („Borys Godunow” w reż. Mariusza Trelińskiego); asystent montażu („The Flying Machine” w reż. Martina Clappa, Geoffa Lindseya i Doroty Kobieli); korekta barwa i efekty wizualne („Żywioł Chruścika” w reż. Zbigniewa Bączyńskiego i Moniki Zawadzkiej”, „Miasto kobiet” w reż. Witolda Szymczyka); korekta barwna („Cicha noc” w reż. Piotra Domalewskiego; „Newborn” w reż. Lidii Dudy; „Monika W” w reż. Pauliny Skibińskiej” czy „Bitter Love” w reż. Jerzego Śladkowskiego). Działała w obszarach filmu, video artu, fotografii i performance. Jej prace prezentowane były w wielu galeriach sztuki, a krótkometrażowe filmy eksperymentalne: „Pomidory”, „Zwierzę” czy „Linie” miały swoje pokazy na międzynarodowych festiwalach filmowych (Wrocław, Warszawa, Puglia, Austria).

Dzieło artystyczne Anety Ptak-Rufino „Ptaszek” jest niezwykle osobiste, intymne. To opowieść o ojcu, o relacji z ojcem, o wspomnieniach ojca, o odkrywaniu ojca, o rozterkach związanych z obecnością i nieobecnością ojca, o miłości i niemiłości do ojca. A jednocześnie opowieść o znamienitej i wyjątkowej postaci jaką był Krzysztof Ptak – autor zdjęć do ponad stu filmów, wyjątkowa figura polskiej kinematografii. Reżyserka pozwala nam spojrzeć jakim człowiekiem był w swojej złożoności i głębi Krzysztof Ptak, tworząc dramaturgie i obraz pełen znaczeń istotnych dla wielu ludzi. Na film, poza zdjęciami archiwalnymi – home movies, składają się współcześnie zarejestrowane materiały oraz zdjęcia dodatkowe wykonane przez Wojciecha Staronia. Paralełą do obrazu Krzysztofa jest historia samej autorki. Jak sama pisze we wstępie swojej pracy: ten film narodził się w najtrudniejszym momencie jej życia. W jednej chwili straciła ojca i rozpadło się jej małżeństwo, które wyrwało ją na kilka lat z Polski,

pozbawiając niemal w całości relacji z rodziną. Na ekranie widzimy więc odartą z wszelkich uogólnień emocję, która jest jednocześnie miłością, żalem, tęsknotą, ale też próbą odpowiedzenia sobie na wiele pytań, które rodzą się w jej głowie. Próbą poradzenia sobie również z jej życiem, kiedy należy zacząć żyć od nowa. Aneta Ptak-Rufino zabiera nas w bardzo barwny świat, pełen wizualnych uniesień i momentów, które mogą skłonić do własnych refleksji czy interpretacji. Poza scenariuszem, reżyserią i autorstwem zdjęć jest również w znacznej mierze montażystką dzieła, co działa na ogromną korzyść filmu. Film zyskuje namacalną prawdę i czułość. Wydaje się, że nikt inny nie mógłby stworzyć tak wrażliwej i osobistej historii. Oglądając materiał, możemy współprzeżywać trudne momenty życia razem z nią. Rozmowy z matką jeszcze głębiej pomagają zanurzyć się w rozterkach i znaleźć odpowiedzi na pytania, na które nie do końca da się odpowiedzieć. Doświadczenie autorki wyniesione z Akademii Sztuk Pięknych oraz przy pracy nad korekcją barwną wzbogaca stronę wizualną filmu. Dzieło Anety Ptak-Rufino jest bardzo urokliwą i ujmującą baśnią, skłaniającą do refleksji również nad własnym życiem, relacjami rodzinnymi, pracą zawodową.

Praca teoretyczna, zatytułowana „Śmierć i film dokumentalny. Analiza procesu decyzyjnego w aspektach twórczych i technologicznych przy filmie *Ptaszek*” jest niejako komentarzem, który tłumaczy decyzje, z którymi mierzyła się autorka, jej stan emocjonalny w konkretnych momentach pracy nad dziełem, a także wszechobecna niemoc. Jak sama pisze „najbardziej pożądaną perspektywą w pracy artystycznej był emocjonalny dystans do tematu – otóż „*Ptaszek*” jest kwintesencją braku owego dystansu”.

Autorka podzieliła swoją pracę na dwie główne części.

Pierwszą – bardziej filozoficzną, w której przywołuje ostatnie chwile życia ojca, zastanawia się nad sensem swoich decyzji, ale też tłumaczy kolej rzeczy. Opisuje tutaj również proces poznawania Krzysztofa Ptaka dzięki realizowanym przez siebie wywiadam. Przeprowadzone rozmowy, min. z: Witem Dąbalem, Jackiem Januszykiem, Ryszardem Lenczewskim, Józefem Romaszem, Michałem Sobocińskim, Piotrem Sobocińskim Jr., Michałem Stajniakiem, Wojciechem Staroniem, Piotrem Śliskowskim, Stanisławem Śliskowskim, Januszem Tylmanem, Piotrem Wojtowiczem, Maciejem Dejczerem, Bogdanem Dziworskim, Joanną Kos-Krauze, Janem Jakubem Kolskim, Grzegorzem Królikiewiczem, Wojciechem Marczewskim, Wojciechem Smarzewskim, Piotrem Trzaskalskim, Leszkiem Wosiewiczem, Jowitą Budnik, Januszem Gajosem, Krzysztofem Majchrakiem, Agnieszką Bojanowską, Cezarym Kowalcukiem, Markiem Modzelewskim, Ferdynandem Szczerbowiczem, Ewą Puszczyńską, Zbigniewem Warpechowskim, Krzysztofem Ciołkowskim mimo, że nie weszły do filmu, stanowią cenne archiwum myśli o jednym z najwybitniejszych polskich autorów zdjęć. Z uwagi

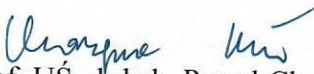
na wielowymiarową współpracę stanowią unikatowy obraz Krzysztofa Ptaka. Aneta Ptak-Rufino opisuje w tej części również swoje motywacje i cele, chęć znalezienia odpowiedzi na pytanie czym jest talent i jaka jest istota talentu jej ojca. Tłumaczy się z dokonanych selekcji montażowych oraz powrotu po raz kolejny do początku: „Dlaczego film dokumentalny?”, „O czym ma opowiadać? Jak ma opowiadać”, „Jak uchwycić na ekranie żywą obecność bohatera nieobecnego, wskrzesić Go, zaprzeczając Jego fizycznej śmierci?”, „Kim jest On – w życiu i w filmie?”, „Gdzie w tej układance jest miejsce Jego, a gdzie moje?”. To kilka z pytań, na które autorka z pomocą XX w. twórców próbuje odpowiedzieć, ukierunkowując swoje myślenie na jeden tor, który doprowadzi ją do pierwszej wersji montażowej. Rozdział ten kończy dokładnie opisana klasyfikacja materiałów źródłowych, która prowadzi do dokonania właściwych decyzji.

Część druga zatytułowana „Nadawanie kształtu, Poszukiwanie Formy” opisuje dogłębną analizę procesu poszukiwań formalnych przy tworzeniu zdjęć do filmu „Ptaszek”. Autorka powołuje się w tej części na definicje dot. formy, dokumenty, traktujące o śmierci będące natchnieniem przy tworzeniu własnej historii, zbiór archiwaliów. Następnie opisuje procesy twórcze wynikające z pracy nad materiałem, ograniczenia (zawężenia pola: dobrowolne i niedobrowolne: miejsce i czas; kim jest kamera?; poszukiwanie poprzez odejmowanie: offy; żywioły i natura; brudy), odniesienia do Drzewa życia – konieczności procesu krystalizacji „pomysł, wyłaniający się z przestrzeni nieskończonego potencjału, w którym wszystko może być wszystkim, ma szansę stać się materialnym obiektem tylko wtedy, gdy zostanie poddany procesowi krystalizacji”.

Unikalny ton nadany przez twórczynię osobistego filmu „Ptaszek”, a także wyjątkowy punkt widzenia oraz autorskie podejście do tematu sprawiły, że napisana przez Anetę Ptak-Rufino praca stała się bardzo cennym źródłem wiedzy nie tylko o wybitnym autorze zdjęć jakim jest Krzysztof Ptak, ale też skarbnicą wiedzy dotyczącą metodologii pracy nad materiałem dokumentalnym, archiwalnym czy niezwykle osobistym świadectwem twórcy, dla którego praca nad filmem jest pewnego rodzaju terapią, żałobą. Aneta Ptak-Rufino napisała bardzo ważną pracę, utwierdzając czytelników, że jest artystką świadomą swojego warsztatu filmowego. Praca jest napisana bardzo starannie i przejrzysto, poprawna stylistycznie i semantycznie. Napisana w odpowiednim momencie.

Aneta Ptak-Rufino w najtrudniejszym momencie swojego życia chwyciła kamerę. Poza działaniem terapeutycznym wykonała ogromną pracę dokumentalną: była w odpowiednim czasie i w odpowiednim miejscu: zarejestrowała najtrudniejszy moment w życiu bliskich Krzysztofa Ptaka oraz wspomnienia o nim z ust kolegów i współpracowników.

Konkludując, przedstawiony dorobek artystyczny pani mgr Anety Ptak-Rufino, rozprawę doktorską oraz film dokumentalny „Ptaszek” oceniam pozytywnie. Wszystkie elementy spełniają warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (ze zmianami). Popieram wniosek Rady Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej i Telewizyjnej im. L. Schillera w Łodzi o nadanie pani mgr Anecie Ptak-Rufino stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk filmowych.

prof. UŚ. dr hab. Paweł Chorzępa